

**Zborník výsledkov prác z
XXXVIII. Východoslovenského tábora
ochrancov prírody a krajiny**

Údolie kniežat'a Laborca,

v katastri obce Habura

26.07. - 01.08.2014

Prípravný výbor XXXVIII. VS TOP-u ďakuje

všetkým organizáciám, zložkám a jednotlivcom, ktorí pomáhali pri príprave XXXVIII. Východoslovenského TOP u – v Údolí kniežaťa Laborca, v katastri obce Habura, okres Medzilaborce, **v roku 2014**, prispeli finančne, materiálne alebo inak k jeho úspešnému priebehu.

PodĎakovanie patrí týmto inštitúciám:

Obciam a starostom v Habure a Kalinove,
PD v Habure,
Urbariát obce Habura,
DPD v Krásnom Brode,
Okresnému úradu v Medzilaborciach,
Združeniu klubov Apollo so sídlom v Bratislave,
VSE v Košiciach,
ORL v Humennom,
Light Stabilizers v Strážskom,
DIAKOL v Strážskom,
AQUING v Košiciach,
ABCOM v Košiciach,
TP 2 v Strážskom,
SLOV-VAGON v Strážskom,
HNOJIVA Duslo v Strážskom,
ŠOP SR, CHKO Východné Karpaty v Medzilaborciach,
Leman Slovakia v Humennom,
Bytový textil Konečný v Humennom,
OÚ v Prešove, odboru starostlivosti o ŽP,
ÚV SZOPaK v Prievidzi,
Múzeum moderného umenia Andyho Warhola v Medzilaborciach,
Ekologickým službám v Strážskom,
Technickým službám v Medzilaborciach,
Slovenská elektrizačná prenosová sústava, a.s Bratislava,
SZOPaK ZO č.1 Humennom a ďalším

Vydal: Prípravný výbor XXXVII. VS TOP-u z podkladov autorov:

Jiřího Haleša, Jana Lepša, Ivany Zubaľovej, Jany Filakovskej, Jána Máriássyho, Olgy Lepšovej-Skácelovej, Rudolfa Amreina, Róberta Javorského, Ignáca Richtera a ďalších.

Príležitostná publikácia: bez jazykovej úpravy

Zostavil, grafická a textová úprava : Ing. Ján Čurlík a kol.

Tlač : Rozmnožovňa Jurov, Humenné Náklad : 200 ks

Humenné, november 2014

OBSAH

Čurlík: Stručné zhodnotenie XXXVIII. VS TOP	3
Haleš: Práca v herpetologickej sekcii	5
Lepš, Zubaľová: Správa o činnosti botanickej sekcie	8
Filakovská: Detská sekcia	12
Lepšová-Skácelová: Bylinársky a hydrobiologický príspevok.	13
Ján Máriássy: Mykologická sekcia	18
Amrein: Geologická sekcia	20
Javorský : Praktická ochrana prírody.....	20
Richter: Entomologická sekcia	21
Odborná náplň XXXVIII. VS TOP	22
Sponzori	29

Stručné zhodnotenie XXXVIII. VS TOP-u, konaného v dňoch 26.07. - 01.08.2014, v Údolí kniežaťa Laborca, v katastri obce Habura

Ing. Ján Čurlík, spoluorganizátor TOP-u

Rok **2014** bol charakterizovaný chronologickým pokračovaním nepretržitej existencie Východoslovenských táborov ochrancov prírody (TOP-ov). Tak ako doterajšie, aj tento bol poznačený vývojovým a udržateľným trendom.

Jedným zo záverov XXXVII. VS TOP-una lúke pod Bokšovom, v katastri obci Malej a Veľkej Lodiny, v okrese Košice, bolo pripraviť skupinu, ktorá by v organizovaní TOP-ov pokračovala. Štafetu z Malej a Veľkej Lodiny prevzala ZO č. 1 SZOPaK v Humennom, s cieľom zorganizovať TOP v okrese Medzilaborce.

Po viacerých návrhoch a stretnutiach priamo v teréne, došlo k záveru, že XXXVIII. VS TOP je reálne uskutočniť v katastri obce Habura, v okrese Medzilaborce. Priestor v Údolí kniežaťa Laborca, bol niekoľko dní pred TOP-om, využitý na odhalenie vyše päťmetrovej bronzovej sochy kniežaťa Laborca, na vršku nad obcou Habura. Neďaleko obce sa nachádza CHKO Východné Karpaty. V blízkosti TOP-u sa nachádza okresné mesto Medzilaborce, v ktorom sa okrem iného nachádza Múzeum moderného umenia Andyho Warhola.

Tábora sa zúčastnilo 144 ochrancov prírody, z toho 109 prezentovaných účastníkov, 20 hostí a 15 organizátorov. Zaregistrovali sme 39 stanov, niektorí účastníci využili možnosť ubytovania v priestoroch Obecného úradu v Habure. Účastníci pochádzali zo Slovenska a Česka. Slávnostné otvorenie tábora sa uskutočnilo v sobotu 26.07.2007 o 18. hod. na amfiteátri, v priestoroch Obecného úradu v Habure, za účasti zástupcov štátnej správy, zástupcov Chránenej krajinskej oblasti (CHKO) Východné Karpaty, zástupcov obecných úradov, urbáriátu, sponzorov a zástupcov Slovenského zväzu ochrancov prírody a krajiny (SZOPaK). V nedeľu účastníci tábora ochrancov prírody navštívili Múzeum moderného umenia Andyho Warhola v Medzilaborciach. Od pondelka do piatku sa účastníci rozdelili do 6 odborných sekcií. Cieľom odborných sekcií bolo prehĺbiť poznatky o prírodných hodnotách územia, zoznámiť sa s problematikou jej ochrany, so zámerom navrhnúť

riešenia na zveľadenie fauny a flóry, prehĺbiť spoluprácu medzi SZOPaK, ŠOP SR a úradmi ŽP.

Niektoré podrobnejšie hodnotenie jednotlivých odborných sekcií je uvedené v ďalšej časti tohto zborníka.

Celkovo je možno hodnotiť, že XXXVIII. ročník VS TOP splnil svoj cieľ, aj keď konanie tábora bolo ovplyvnené slabšou účasťou a nepriazňou počasia.

V prípravnej fáze sa výbor stretol päťkrát. Chcem sa poďakovať všetkým, ktorí sa podieľali na príprave tohoročného TOP-u:

Za obce Habura a Kalinov poďakovanie patrí starostovi p. Mikulášovi Juščíkovi, vlastníkovi ubytovne Ing. Michalovi Goroľovi, šefovi urbaniátu p. Alexandrovi Suchému, bufetárovi p. Milanovi Malinčákovi, starostovi v Kalinove Ing. Jozefovi Kocanovi. Za mesto Medzilaborce patrí sa poďakovať prednostovi OÚ Mgr. Milanovi Bajajovi, riaditeľke Múzea Andy Warhola p. Valérii Maďarovej, zástupcom Technických služieb v meste Medzilaborce a ŠOP SR Správe CHKO Východné Karpaty pod vedením Ing. Juraja Platka, za odbornú spoluprácu.

Za pomoc ďakujeme sponzorom DPD v Krásnom Brode, Združeniu klubov Apollo so sídlom v Bratislave, VSE v Košiciach, ORL v Humennom, Light Stabilizers v Strážskom, DIAKOL v Strážskom, AQUING v Košiciach, ABCOM v Košiciach, TP 2 v Strážskom, SLOV-VAGON v Strážskom, HNOJIVA Duslo v Strážskom, ŠOP SR, CHKO Východné Karpaty v Medzilaborciach, Lemán Slovakia v Humennom, Bytový textil Konečný v Humennom, OÚ v Prešove, odboru starostlivosti o ŽP, ÚV SZOPaK v Prievidzi, Múzeu moderného umenia Andyho Warhola v Medzilaborciach, Ekologické služby v Strážskom, Slovenská elektrizačná prenosová sústava, a.s. Bratislava.

Naše „veľké ďakujem“ patrí predsedovi PD v Habure p. Dušanovi Závackému, ktorý svojou snahou a chuťou nám pomohol pri riešení mnohých problémov.

Organizátori pripravili na 28.11.2014 záverečné vyhodnotenie TOP-u, s vydaním zborníka z tohoročného tábora ochrancov prírody. Už teraz sa tešia na XXXIX. ročník tábora ochrancov prírody, ktorý by sa mal uskutočniť v Košickom kraji.

Práca v herpetologickej sekcií

Jiří Haleš

Na prvém táborovém shromáždění jsem se obrátil na všechny účastníky se žádostí, aby i při zapojení do jiné odborné sekce zaznamenávali příležitostná setkání s plazy a obojživelníky vzhledem k nevýhodě této specializace oproti botanice, geologii ... oborům, kde sledované předměty zájmu nežijí skrytě a nejsou pozorovatelné jen nahodile. Přesto, že herpetologická sekce takto získala údaje i mimo své vlastní nálezy, bylo shromážděno relativně málo údajů a výsledky oproti jiným sekciím byly velmi chudé, mimo jiné proto, že pro tuto specializaci je vhodnější období jarní a zejména v plném létě jsou výsledky dílem náhody, spíše než odborné vyhledávací schopnosti.

Další nesnáz z hlediska fauny plazů v okolí Habury způsobuje skutečnost, že vhodná diverzita stanovištních, úkrytových a líhňových útvarů, jakož i potravní nabídka, je zde obzvláště výrazně koncentrována uvnitř obce na soukromých zahradách, pro průzkum běžně nepřístupných. Plazi zde žijící tedy mají výraznou tendenci k synantropismu, zatím co na monotónních uniformních velkoplošných lukách, obhospodařovaných těžkou technikou, má smysl pátrat jen na ekotonech lesních okrajů, potoků, nebo vzácně se vyskytujících remízků či skupinek osamělých stromů. Z tohoto důvodu byl významným zdrojem informací co zde žije i poptávací průzkum mezi obyvateli.

Za těchto podmínek výrazné synantropizace je pro ochranu a přežití této složky místní fauny zvláště významný subjektivní přístup a vztah obyvatelů, jejich respektování formální zákonné ochrany, která je zejména v případě hadů v rozporu s tradičními přežitky v myšlení a chování zvláště starší generace. Proto je třeba působit osvětovými prostředky a ekovýchovou ve smyslu nejen „nechat žít“, ale i „pomáhat přežít“ ponecháním slunných kompostů, terássek, hromad kamení či dřeva na části zahrady. K tomu jsem se pokusil přispět nabídkou promítnutí videoprogramu „Poznej a chraň naše plazy“ pro místní obyvatele a jako prostředek terapie proti serpentofóbie posloužili i naši domácí *Boa constrictor* a *Python reticulatus*.

V případě Habury byl konstatován, ve srovnání s jinými oblastmi Slovenska, nadstandartně pozitivní kulturní vztah obyvatelů k volně

žijícím živočichům včetně plazů a schopnost rozeznávat jednotlivé druhy. Například místní řeckokatolický farář byl ochoten pokusit se odchytit pro nás na své zahradě občas se objevující vretenici *Vipera berus*, abychom mohli výskyt doložit a dokumentovat (zatím co jinde se lidé bojí sáhnout i na slepýše nebo užovku). Naším prvním kvalifikovaným průvodcem po obci byl jedenáctiletý Adam Zavadský, který projevoval pozoruhodné znalosti místní i světové herpetofauny.

Z negativních zjištění uvádíme smrtící pasti v podobě padacích jam u zverofarmy, z nichž jsme vylovili 7 ropuch *Bufo bufo* (snímky v příloze). Doporučili jsme jámy překrýt mříží.

Inventarizační údaje:

1. Amphibia

1.1. Nálezy herpetosekce: dominantní *Bombina variegata*; ojediněle *Bufo bufo*, v bobří nádrži čerstvě proměnění *Rana temporaria*

1.2. Info od dalších členů TOPu: *Rana dalmatina* (dr. Mariássi)

1.3. Věrohodné info od místních znalců: *Salamandra salamandra*

2. Reptilia

2.1. Nálezy herpetosekce: *Natrix natrix*, *Anguis fragilis*, *Lacerta agilis*, ve vyšších polohách *Zootoca vivipara*

2.2. Info od dalších členů TOPu: *Vipera berus*

2.3. Věrohodné údaje od místních znalců: *Zamenis longissimus* (výrazně synantropní, běžná uvnitř obce), snad i *Coronella austriaca*

2.4. Uskutečnili jsme pátrání ve vodních tocích po *Natrix tessellata*, s očekávaným negativním výsledkem.

K otázce hybridizace *Bombina variegata* + *Bombina bombina* jsme mohli sledovat jen vnější habitus (fotodokumentace v příloze), rozdíly hlasových projevů nebylo možno v době konání TOPu využít a pro rozhodující laboratorní analytiku jsme nebyli vybaveni. Za těchto okolností zdejší nálezy svou vnější podobou odpovídají druhu *Bombina variegata* bez výraznějších přechodových znaků. Několik typů rozložení břišních svrn je v obrazové příloze.

SPRÁVA O ČINNOSTI BOTANICKEJ SEKCIE

Jan Lepš, katedra botaniky PpF JU, Na Zlaté stoce 1, CZ-370 05 České Budějovice

Ivana Zubařová, Správa CHKO Východné Karpaty, Duchnovičová 535, 068 01 Medzilaborce

Botanická sekce se zaměřila na tři hlavní úkoly – na kontrolu zvláště chráněných území v části CHKO Východné Karpaty v okolí Habury (tj. na **přírodní rezervace, na genofondové plochy**), na nové lokality vzácných a ohrožených druhů rostlin, a na výskyt nepůvodních druhů rostlin. Přestože jsme se zaměřovali hlavně na území CHKO, navštěvovali jsme i zajímavé lokality v jejím sousedství, a také i lokality NATURA 2000 (soustava [chráněných území](#), kterou společně vytváří členské státy [Evropské unie](#)). Z ostatních rostlin jsme věnovali zvýšenou pozornost **parazitickým rostlinám**, a to jak hemiparazitickým – ty „kradou“ svému hostiteli hlavně vodu a v ní rozpuštěné anorganické látky, tak holoparazitickým rostlinám – ty „kradou“ produkty fotosyntézy.

Z chráněných území jsme navštívili PR Haburské rašelinisko, PR Čertižnianské lúky, genofondovou plochu Medzi Haburkami. PR Haburské rašelinisko stále hostí zajímavé druhy rostlin, z nich nejvýznamnější je zřejmě proušek **Sojákův - mliečnik Sojákov** (*Tithymalus sojakii*), další významné druhy jsou např. suchopýr pochvatý - pápěrník pošvatý (*Eriophorum vaginatum*), kamzičník rakúsky (*Doronicum austriacum*), sedmokvietok európsky (*Trientalis europea*). Lokalita ale podléhá samovolnému vývoji, a především zde dochází k dominanci bezkolence modrého - bezkolenca belasého (*Molinia caerulea*). Má-li být hodnota lokality zachována, je bezpodmínečně nutné, aby byla **pravidelně kosena**, jinak tato agresivní dominanta převládne a vytlačí ostatní druhy. V lepším stavu je genofondová plocha Medzi Haburkami, která se nachází v blízkém sousedství a kromě druhů rodu *Dactylorhiza* hostí ze zajímavých druhů řadu ostřic (*Carex nigra*, *C. echinata*). Přírodní rezervace Čertižnianské lúky je ve velmi špatném stavu, nutně by potřebovala pravidelný management. Nepodařilo se nám ověřit ani jeden z trojice nejdůležitějších druhů (vachta trojlístá - *Menyanthes trifoliata*; iskerník velký - *Ranunculus lingua*; všivec lesný - *Pedicularis sylvatica*).

Rezervace zarůstá konkurenčně silnými vysokostébelnými bylinami, a je velmi pravděpodobné, že se v rezervaci dané druhy už nevyskytují. V nejbližším okolí rezervace jsme ale opětovně potvrdili fytogeograficky zajímavý výskyt druhu *Hylotelephium jullianum* (rozchodníkovec), který byl poprvé v této oblasti evidován v roce 2001. A v okolí rezervace jsme aktivně odstraňovali invazní druh zlatobyľ kanadská (*Solidago canadensis*).

Z ochranářsky zajímavých druhů je třeba zmínit výskyt druhu **zemežlč spanilá** (*Centaureum pulchellum*). Zatímco jeho blízký příbuzný, zemežlč menšia (*Centraurium erythraea*), je v okolí naprosto běžný a relativně hojný na okolních loukách a lesních světlínách (a dělá čest svému jménu zeměžluč, jak se někteří účastníci ochutnáním přesvědčili), *Centraurium pulchellum* je relativně vzácný druh, vázaný na nezapojená místa, vždy potřebuje alespoň malou plošku obnažené půdy, často na velmi vlhkých místech. My jsme jej našli u dolní stanice lyžařského vleku Danová (v místě vysychajících kaluží) a v porostech podél potoka Habura.

Na flyši se stále vyskytují zajímavá prameniště a podmáčená místa se zajímavými rostlinami, ale i ty rychle zarůstají, zvláště nejsou-li louky pravidelně koseny. Zaujalo nás maličké prameniště severozápadně od Habury (lokalita nad Strednou horou) s druhy (*Triglochin palustris*, *Epilobium parviflorum*, *Hypericum tetrapterum*, *Carex flacca*, *Veronica scutelata* - tento zajímavý, ale nenápadný druh jsme našli na řadě vlhkých lokalit v celém regionu); druh rodu *Dactylorhiza* - vzhledem k pozdní době bylo obtížné určovat, takže uvádíme jen rod). Velmi hezké bylo také prameniště severovýchodně od Habury (v blízkosti obory), s dosti silnou populací kruštíka močiarného (*Epipactis palustris*), řadou ostřic (*Carex paniculata*, *C. echinata*, *C. palescens*, *C. flacca*, *C. flava* agg.), suchopýry - páperníky (*Eriophorum angustifolium* i *E. latifolium*) a druhy jako např. *Veronica scutelata*, *Hypericum tetrapterum*, *Valeriana simplicifolia*. V tomto případě jsme si byli dost jistí i s určením druhu *Dactylorhiza majalis*. Na východním okraji obce, u bobří hráze, jsme navštívili velmi bohatou lokalitu hořce křížatého (*Gentiana cruciata*) a přesto, že jsme hledali, nepodařilo se nám na květech nalézt vajíčka ohroženého druhu motýla - modráčik Rebelov (*Maculinea rebeli*).

Ze zajímavých lesních druhů jmenujeme velké porosty typických druhů jako **ostrica chlpatá** (*Carex pilosa*), **kostrava horská** (*Festuca*

drymeja), na suťových miestech potom mesačnica trváca (*Lunaria rediviva*), sladič obyčajný (*Polypodium vulgare*), oměj moldavský - prilbica moldavská (*Aconitum moldavicum*), v bučinách jsme nacházeli druh rozrazil horský - veronika horská (*Veronica montana*), a zajímavý byl i výskyt druhu vika krovisková (*Vicia dumetorum*).

Z dalších zajímavých druhů můžeme zmínit nález mykotrofního druhu (tj. druhu, který získává veškeré organické látky z hub v půdě) *Monotropia* sp., který jsme našli na zarůstajících pastvinách nad obcí Čertizné - opět, vzhledem k pokročilé době byly rostliny již suché, a proto jsme nebyli schopni rostlinu určit do druhu. Na této hezké lokalitě jsme našli i dva druhy hruštiček (*Pyrola minor*, *P. rotundifolia* - vyskytují se i jinde v okolí).

Druhům z čeledi **vstavačovitě (*Orchidaceae*)** se v terénu nejvíc věnoval Mgr. Rudolf Amrein. Celkem bylo v terénu identifikováno 7 druhů - vemenník dvojlistý (*Platanthera bifolia*), prilbovka dlholistá (*Cephalanthera longifolia*), vstavačovec májový (*Dactylorhiza majalis*) a v. Fuchsov (*D. fuchsi*), hniezdovka hlístová (*Neottia nidus-avis*), kruštítko močiarny (*Epipactis palustris*) a k. útly (*E. pseudopurpurata*).

Co se týče invazních a nepůvodních druhů, řadu z nich jsme našli, ale v porovnání s jinými oblastmi není jejich množství v zájmovém území vysoké. Za zajímavý lze označit nález amerického druhu vřbovka žliazkatá (*Epilobium ciliatum*) - je zde jistý taxonomický problém, druh je na Slovensku takto označován, ale pravděpodobně se jedná o druh *Epilobium adenocaulon*, jak byl druh určován dříve. V území je běžný např. *Solidago canadensis*, který jsme i likvidovali, protože jeho porosty potlačují původní vegetaci. Na druhou stranu jsme byli schopní ukázat, že nepůvodní druhy nemusí vždy potlačovat diverzitu původní vegetace. Na mnoha místech jsme našli americký druh sitina tenká (*Juncus tenuis*), který se vlastně stal součástí naší vegetace, a pro mnoho lidí je překvapením, že to není náš původní druh.

Zaujal nás také výskyt řady hemiparazitických druhů. Protože tyto druhy sice berou hostitelům vodu a živiny v ní rozpuštěné z kořenů, ale nad zemí si s hostiteli konkurují o světlo, nesnášejí vysokostébelné husté porosty (ty mají většinou vody a živin v půdě dost, takže se je nevyplatí „krást“, a vysoké rostliny hostitelů je zastíní a vykonkurují. Všude na loukách a pastvinách byl hojný druh zdravienok neskorý (*Odontites vulgaris*), z druhů r. světlík - očianka (*Euphrasia* sp.) byla nejhojnější očianka Rostkovova (*E. rostkoviana*), a v území se běžně

vyskytujú i dva druhy rodu *Rhinanthus* (kokrhel - štrkáč menší [*R. minor*] a štrkáč neskorý [*R. serotinus*]). Z holoparazitů je běžná kokotice - kukučina dúšková (*Cuscuta epithimum*). Zaujal nás i prípad nad obcí Čertižné, kedy tento holoparazit parazitoval na poloparazitu – *Rhinanthus major*.

Celkove môžeme říci, že naše zájmové území je velmi zajímaví, s řadou zajímavých rostlin, z nichž některé jsou ochránářsky velmi důležité. Navštívená zvláště chráněná území potřebují většinou intenzivnější zásahy, zvláště to platí o Čertižnianských loukách. Dále jsme mohli konstatovat, že množství nepůvodních invazních rostlin v území není (ve srovnání s jinými oblastmi Slovenska a Čech) příliš velké, byť některé druhy tvoří porosty, které potlačují původní vegetaci.

Obr. 1: Hořec křížatý – *Gentiana cruciata* na lokalitě nad bobří hrází u Habury

Obr.2: Botanické sekce v plné práci

DETSKÁ SEKCIA

Jana Filakovská

Účel a ciele: Zvýšiť environmentálne povedomie detí a vzbudiť záujem o poznávanie, ochranu a tvorbu životného prostredia pod odborným vedením a za spolupráce rodičov.

Detská sekcia pracovala pod vedením Jany Filakovskej v spolupráci s p. Ankou Mackovou, ktorá poznala okolie tábora. Cieľom našej sekcie bolo deťom hrovou formou, cez zážitok priblížiť faunu a flóru, komplexne poznávať prírodu, javy a deje v nej prebiehajúce, zvýšiť uvedomenie a citlivosť detí na problémy životného prostredia, prejavovať ochranárske postoje k prírodnému prostrediu, učiť sa vnímať pestrú paletu krás a jej jedinečnosť. Deti sa zapájali aj do upratovania okolia a separovania odpadu.

Hneď prvý deň boli na vychádzke pri soche Laborca, kde sme aj chytali motýle do sieťky a sledovali ich, vyrábali sme z prírodnín oblečenie pre bábiky a pod. Ďalšie dni sme boli v miestnom potoku a sledovali sme

vodné živočíchy. Deti mali možnosť aktívne sa zúčastňovať na akciách, za ktoré boli aj odmeňované. Rozvíjali si fantáziu v hrách -napr: oživovanie predmetov a v iných. Naučili sme sa spoločne pieseň o prírode, ktorú na záver Topu aj deti zaspievali. Aktivity mali vždy určitý zámer, ktorý sa nám podarilo splniť a to aj preto, že sme do toho zapájali všetky naše zmysly- zrak, sluch, čuch, chuť i hmat. Príroda ja na to priam stvorená. Verím, že deti si odniesli veľa spomienok, tak ako aj my dospeláci.

Záver :

Týždennou prácou s deťmi sa podarilo splniť vytýčený cieľ s uspokojivým výsledkom, o čom svedčila spokojnosť rodičov a hlavne samotných detí, ktoré si osvojili praktické zručnosti pri práci s prírodnými materiálmi hrou, nenásilnou poznávacou formou, v kontexte environmentálnej výchovy. Srdečná vďaka deťom, ale hlavne ich rodičom za dôveru, ktorú sme dostali odovzdaním detí do detskej sekcie.

Bylinářský a hydrobiologický příspěvek k XXXVIII. TOPu

**RNDr. Olga Lepšová-Skácelová, Ph.D., katedra botaniky
přírodovědecká fakulta Jihočeská univerzita v Českých
Budějovicích, ČR**

V rámci letošní TOPky v okolí Habury jsem fungovala po dvou kolejších – suchozemské (léčivé rostliny) a vodní (život v potocích a rašeliništích).

Jako doprovod dětské sekce po okolních kopcích jsem seznamovala malé i velké účastníky s léčivými bylinami. Největší potěšení nám přinesla **mateřídouška**, z té se na sušení pletly věnečky a vázaly malé kytičky, které pak zdobily tabuli na shromáždění a po táboře s námi odjely domů. Druhým hitem byla **očianka**, česky světlík lékařský. Jak nám naznačují oba jeho názvy, pomůže očím rozsvítit svět. Málokdo ví, že kromě obkladů na oči lze tuto bylinku použít také vnitřně. Malá špetička přidaná do čajové směsi rychle uleví překyselenému žaludku. Z dalších asi 20 bylin jsme se naučili používat zejména **skorocel** (jitrocel lékařský) a listy **podbělu** i v čerstvém stavu (na záněty, opruzenou kůži apod.) a jíst velká semínka z jitrocele širokolistého

(toho je všude dost a semínka bohatá na vlákninu a oleje mohou nahradit indické *Psyllium* z lékárny). Nezůstalo jen u užitkové části výletů: ozdobily jsme se věnečky z lučních rostlin a vytvořily několik modelů pro panenku, která se také zúčastnila exkurze.

Další aktivitou s dětskou skupinou bylo probádání potoků: levostranného přítoku Laborce nad táborem, který sloužil k cachtání a prohánění žab (zákonem chráněná kuňka žlutobřichá, více o ní J. Haleš) a Laborce přímo v obci. Na potůčku jsme nacházeli část živočichů stejných jako v Laborci (**krivák** – česky blešivec, latinsky *Gammarus*), larvy podenek (jepic), zde se však jednalo o jiné druhy lišící se tvarem a způsobem života, i drobounké larvy pošvatek. V Laborci přímo v obci to byli mimo jiné potočníci (česky chrostíci), resp. jejich larvičky ve „spacáčcích“ (tak nazvala vedoucí Janka schránky, které si larvy staví z různého materiálu) i ty dravé, kteří schránky netvoří a chytají do sítí, co připlave potokem. Několik pijavek a sem tam u břehu v náplavech larva vážky, jednou jsme chytili i rybičku vranku a jako největší kořist přinesly děti rezavého invazního **slimáka španělského**, který se do vody dostal omylem.

Tišiny v potoce nad táborem obsazovaly vyublané koberce měkkých žlutozelených řas. Pro někoho slizký fujtajbl, ve skutečnosti řasy zvané **deskovka** (latinsky *Mougeotia*). Nacházíme je ve větší mase tam, kde se v čistých vodách objeví zdroj živin, například v pobřežní zóně alpských jezer obklopených pastvinami. Spotřebovávají živiny dodané do toku a tím jej čistí (horší to je, když na konci sezóny jejich masa odumře). Kromě těchto zelených vláknitek se na kamenech nacházejí rozsivky, ty při větším množství způsobují hnědé zbarvení a klouzkost povrchu kamenů (obsahují hnědé barvivo fukoxanthin a vytvářejí sliz, mnohé z nich stopky nebo trubičky).

Voda potoka Laborec ve vsi Habura má dle zastoupených **organismů kvalitu uspokojivou**. Byly v něm nalezeny podobné řasy jako v potůčku nad táborem, navíc však řada druhů, které snesou i nějaké to znečištění, a těch bude dolů po toku s každou vesnicí přibývat. Výrazně lepší kvalitu vody měl Laborec nad první obcí (Čertižné), tam převládaly čistomilné rozsivky a zelené řasy typické pro čisté vody. Kromě mikroskopických krásivek byly nalezeny okem viditelné zářivě zelené slizovité kuličky řasy *Chaetophora elegans* a zelená mlhovina řasy z rodu *Tetraspora*.

Oboje nachádzám v neznečistených vodách vysočiny a hor. Sbíráni vzorků řas a sinic při botanických exkurzích rašeliniště Medzihaburky, Haburské rašeliniště a horní tok Laborca. Nezasvěcený toho moc neuvidí, od badatele však může dostat informaci, co která barva nebo struktura znamená a více se pak odkryje při pozorování pod mikroskopem. S několika nalezenými zajímavostmi z okolí tábora a exkurzí vás zde seznámím.

Na rašeliništi Medzihaburky volnou vodu nevidno, zasvěcený řasozpytec však ví, že to žije i v járku zarostlém sítinou. Pozornosti neujde smaragdově zelený povlak v tůňce jak dlaň. Sítinový járek podél cesty obsahoval hnědozlatou drť, tu tvořila masa železitých bakterií a v tomto extrémním prostředí si libuje jen malý počet mikroskopických živočichů a řas. Prvoci krytenky vytvářejí schránky tvaru houbového kloboučku, z jejichž otvoru uprostřed vystrkuje panožky měňavka. Ve vzorku byla řada prázdných schránek a některé z nich už kolonizovali drobní bičíkovci – příbuzní krásnooček, kteří nepotřebují mít chlorofyl a fotosyntetizovat, protože přijímají živiny celým povrchem těla. Není divu, že se jim líbí právě ve schránkách odumřelých

mikroskopických zvierátek. Nškolik druhů **drobných rozsivek** a paleta **zelených krásivek** vázaných na kyselé vody doplňuje oživení tohoto extrémního prostředí. Nenápadný zelený povlak dna vytvořila vláknitá sinice *Anabaena cylindrica* s vláknými složenými z korálkovitých buněk, ta je pro rašelinné vody typická. Jílovitá tůňka při cestě s masívním smaragdově zeleným povlakem hostila spleť sinicových vláken rodu *Phormidium* (tento rod je druhově velmi bohatý a vzorek bude předmětem dalšího zkoumání).

Haburské rašeliniště rovněž nenabízelo otevřené vodní plochy, jenom drobné tůňky oživené pestrým mikroskopickým obrazem. Řasy ze skupiny zlativek sice nemůžeme pozorovat prostým okem, často si však všimneme „podezřelého“ jakoby mastného povlaku opaleskujícího na hladině. Ten vytvářejí právě zlativky, některé druhy jsou uzpůsobeny životu v povrchové blance vody nebo i vně hladiny. Jiné vytvářejí mikroskopické zlatavé povlaky nebo pohyblivé kolonie složené z bičíkatých buněk. Největší tvarové bohatství vytvářejí krásivky zastoupené řadou druhů vázaných na kyselé vody.

I z těchto několika postřehů je patrné, že okolí **Habury žije** pestrým mikroskopickým vodním životem a je zde zastoupeno velké množství čistomilných organismů. Sesbírané vzorky a předběžné druhové jsou uloženy u autorky příspěvku (oskacelova@prf.jcu.cz) a po zpracování budou nabídnuty k uložení do sbírek Moravského zemského muzea v Brně.

Žlutozelené trsy v potůčku v údolí Kňaza Laborca tvoří vlákna řasy deskovky (*Mougeotia*) nazvané podle deskovitého chloroplastu, který umí aktivně natáčet k světlu. Na vláknách jsou patrné minerální usazeniny z erozního zákalu v potoce na flyšovém podkladu. Rozsivky s měsíčkovitými schránkami (rod *Cymbella*) jsou usazenina slizových stopkách (povlak kamenů klouže)

SPRÁVA O ČINNOSTI MYKOLOGICKEJ SEKcie

Ján Máriássy

V dňoch 27. až 30. júla som za pomoci cca 20 aktívnych spolupracovníkov – účastníkov Top - u zozbieral a určil 53 druhov makromycetov.

Aby sme obsiahli čo najväčšie územie, prezreli sme hlavne zmiešané tzv. pasienkové lesy, v okolí obce Habura, vo vzdialenosti do 15 km od tábora. Už prvé nálezy nás presvedčili o rozmanitosti mykoflóry tejto lokality. Výsledkom bolo už **v prvý deň určených 40 druhov húb**. Ďalšie dni sa väčšina druhov opakovala, ale našli sme aj 12 nových druhov.

Zoznam určených druhov

- Čechračka podvinutá – *Paxillus involutus*
- Hadovka smradľavá – *Phallus impudicus*
- Hliva buková – *Pleurotus pulmonarius*
- Hodvábnica oceľovomodrá – *Entoloma chalybaeum*
- Hrúb dubový – *Boletus reticulatus*
- Hrúb siný – *Boletus luridus*
- Hrúb smrekový – *Boletus edulis*
- Hríbnik gaštanovohnedý – *Gyroporus castaneus*
- Jelenka poprehýbaná – *Hydnum repandum*
- Kozák brezový – *Leccyllum scabrum*
- Kozák hrabový – *Leccyllum carpini*
- Kozák osikový – *Leccyllum rufum*
- Kozák rôznofarebný – *Leccyllum variicolor*
- Kuriatko bledé – *Cantharellus pallens*
- Kuriatko jedlé – *Cantharellus cibarius*
- Lakovka ametystová – *Laccaria amethystina*
- Lakovka obyčajná – *Laccaria laccata*
- Lievik trúbkovitý – *Craterellus cornucopioides*
- Machovka obyčajná – *Clitopilus prunulus*
- Masliak obyčajný – *Suillus luteus*
- Masliak smrekovcový – *Suillus grevillei*
- Muchotrávka citrónovožltá – *Amanita citrina*
- Muchotrávka červenkastá – *Amanita rubescens*

Muchotrávka červená - *Amanita muscaria*
Muchotrávka hrubá – *Amanita excelsa*
Muchotrávka plavohnedá – *Amanita fulva*
Oblúkovka lúčna – *Cyphophyllus pratensis*
Pavučinovec fialový – *Cortinarius violaceus*
Pavučinovec osikový – *Cortinarius trivialis*
Pečiarka hájová – *Agaricus silvicola*
Peniazovka dubová – *Gymnopus Dryophilus*
Peniazovka trsovitá – *Gymnopus confluens*
Plávka fialovozelená – *Russula ionochlora*
Plávka mandľová – *Russula vesca*
Plávka modrastá - *Russula cyanoxatha*
Plávka premenlivá – *Russula risigallina*
Plávka smradľavá – *Russula foetens*
Plávka trávovozelená – *Russula aeroginea*
Plávka zelenkastá – *Russula virescens*
Prášnica bradavičnatá – *Lycoperdon perlatum*
Prilbička ružovkastá – *Mycena rosea*
Prilbička zubkovaná – *Mycena pelianthina*
Rozpadavec stopkatý – *Calvatia excipuliformis handkea*
Rýdzik dubový – *Lactarius quietus*
Rýdzik jelšový – *Lactarius obscuratus*
Rýdzik korenistý – *Lactarius piperatus*
Rýdzik oranžovokrvavý – *Lactarius semisanguifluus*
Rýdzik pravý – *Lactarius deliciosus*
Rýdzik surovičkový – *Lactarius volemus*
Sliznačka koreňujúca – *Xerula radicata*
Šiškovce šupinatý – *Strobilomyces strobilaceus*
Trúdnik klobočkatý – *Polyporus umbellatus*
Uško oslie – *Otidea onotica*

V závere TOP u sa aj mykologom darilo.

GEOLOGICKÁ SEKCIA na XXXVIII. VS TOP

Mgr. Rudolf Amrein

Geologická sekcia sa vo svojej činnosti zamerala na poznávanie geologickej stavby, geologických javov, hornín a nerastov geografického celku CHKO Východné Karpaty.

Nakoľko autor príspevku, ktorý sa aktívne zúčastnil na XXV. ročníkoch Východoslovenských táborov ochrancov prírody a krajiny, zo zdravotných dôvodov nemohol dokončiť tohtoročné vyhodnotenie príspevku do zborníka. Chcem za účastníkov Top-u v Habure, Rudkovi popriať všetko najlepšie a predovšetkým pevné zdravie.

Za organizátorov sa tešíme na budúročné stretnutie na ďalšom východoslovenskom tábore ochrancov prírody a krajiny.

PRAKTICKÁ OCHRANA PRÍRODY

Róbert Javorský

Aj tento TOP, aj keď v menšom rozsahu sa realizovali niektoré čistiace práce, napr. aj na obrázku nižšie je zdokumentovaná skupinka ochrancov prírody pri čistení koryta recipientu Laborec, čistiaci profil nad a pod mostom k príchodu na táborisko.

Aj tu sa ukázalo, že keď na tábor nepríde dlhoročný náčelník praktickej ochrany prírody, dokážeme sa zastúpiť pri naplňovaní konkrétnej činnosti.

Správa o činnosti entomologickej sekcie

Ignác Richter

Počas konania Vsl. TOP-u v Habure som sa v rámci práce v entomologickej sekcii zameral na skupinu drobných motýľov, tzv. microlepidopter, osobitne čeľade rúrkovčekov – *Coleophoridae*.

Pre výskum som zvolil okolie táborska, kde boli umiestnené tri svetelné pasce. Niekoľkokrát som navštívil Haburské rašelinisko, cestou k nemu som zaznamenával imága a vývojové štádia motýľov na lúkach, okraji lesa a lesných remízok.

Celkovo bolo **zistené osem druhov z čeľade *Coleophoridae***. Našli sa tri kusy pomerne vzácneho rúrkovčeka - *Coleophora*

chrysanthem. Pozorovaný bol aj masový výskyt druhu *Arctia caja* – **Spriadač medvedí**, ktorý sa v posledných rokoch vyskytuje pomerne vzácne. Tu k svetelným pascám priletali desiatky kusov každú noc.

Na Haburskom rašelinisku bola hojná, inak dosť lokálna a vzácna *Nemophora pfeifferella* z čeľade Adelidae.

Zoznam zistených druhov rúrkovčiek - *Coleophoridae*:

Coleophora trifolii

Coleophora alcyonipennella,

Coleophora deuratella,

Coleophora glaucicolella,

Coleophora striatipennella,

Coleophora versurella,

Coleophora adpersella,

Coleophora chrysanthem

Odborná náplň XXXVIII. Východoslovenského TOP

Námety na činnosť odborných sekcií

BOTANIKA

TRASA č. 1: Čertižné (poľovnícka chata) – v. tok Laborec – Čertižné otočka – Čertižné OcÚ – v. tok Laborec – Habura, ihrisko – Habura, pod obcou – v. tok Laborec – Borov, vlek /cca 11 km /

- Mapovanie invázy druhov rastlín (IDR) na vodnom toku Laborec (SKUEV0232) so zameraním na sledovanie prípadného výskytu druhu boľševník Sosnowského (*Heracleum sosnowskyi*), kontrola lokality s bývalým výskytom boľševníka obrovského (*Heracleum mantegazzianum*)
- Mapovanie zachovalosti vodného toku Laborec – inventarizácia drevín a bylín v brehovom poraste
- Zamapovanie výskytu druhu myrikovka nemecká (*Myricaria germanica*) /MG/ na vodnom toku Laborec
- Praktická starostlivosť o prírodu – vyzbieranie odpadkov pozdĺž vodného toku, v prípade výskytu MG výrub vrb – rozvoľnenie brehovej vegetácie v prospech MG

TRASA č. 2: Habura – Bzuvatá (smer Čertižné) – Lesíky, Poľany – Mihucov kút (smer Driečna) – Pastovňa (smer Habura) – Klimov – Stredná hora – Habura /cca 13 km /

- Mapovanie zachovalých fragmentov trávinskej vegetácie, presná lokalizácia vymapovaných rastlinných spoločenstiev mokradného charakteru, mapovanie lesných spoločenstiev, inventarizácia vyšších rastlín, s evidovaním výskytu chránených druhov rastlín, mapovanie IDR.

TRASA č. 3: Habura – Kyčerka, Šmidovec – Kamenná (smer Borov, ML) – Baňa – Za Kamennou – Bukovčík – Vřšok – Habura /cca 12 km/

- Mapovanie zachovalých fragmentov trávinskej vegetácie, presná lokalizácia vymapovaných rastlinných spoločenstiev mokradného charakteru, mapovanie lesných spoločenstiev v SKUEV0043 Kamenná, inventarizácia vyšších rastlín, s evidovaním výskytu chránených druhov rastlín, mapovanie IDR, mykologický výskum.

TRASA č. 4: Habura – Habura, družstvo – Stavenec /za oborou/ – Gehel'ou (smer št. hranica) – Medzi Haburkami /GP/ – Haburské rašelinisko /PR/ – Nad tromi lúkami – Veľká Poľana – Habura, družstvo – Habura /cca 16 km/

- Mapovanie zachovalých fragmentov trávinskej vegetácie, presná lokalizácia vymapovaných rastlinných spoločenstiev mokradného charakteru, mapovanie lesných spoločenstiev, inventarizácia vyšších rastlín, s evidovaním výskytu chránených druhov rastlín, mapovanie IDR.

TRASA č. 5: Habura – Hôrka – Pánsky vrch – Popova záhrada (smer Kalinov) – Glaudova jama – Tlstá (Kalinov) – Plaziny – Pánsky vrch – Habura /cca 15 km/

- Mapovanie zachovalých fragmentov trávinskej vegetácie, presná lokalizácia vymapovaných rastlinných spoločenstiev mokradného charakteru, mapovanie lesných spoločenstiev, inventarizácia vyšších rastlín, s evidovaním výskytu chránených druhov rastlín, mapovanie IDR

Praktická starostlivosť o prírodu

- Realizácia manažmentových opatrení na lokalite PR Čertižnianské lúky.

ZOOLÓGIA

Zoologické trasy: lokality okolia Habury, Čertižného, Borova, Kalinova, Paloty.

Na jednotlivých trasách by bolo vhodné sledovať tieto zoologické úlohy:

- Prieskum periodických mlák a mokradí za účelom:
 - prieskumu *Amphibians*,
 - rozšírenia *Bombina variegata* a jej kríženca s *Bombina bombina* v okrese Medzilaborce,
 - monitoringu *Lissotriton montandoni* a *Triturus alpestris* a jeho možné vzájomne kríženie,
 - určiť druhovú príslušnosť najád *Odonata*, prípadne aj ďalších bezstavovcov vyskytujúcich sa v mlákach,
 - štatisticky porovnať druhovú pestrosť mlák a mokradí s jej rozmermi, hĺbkou, miestom, zatienením a ďalšími abiotickými ako aj biotickými faktormi.
- Monitoring rozšírenia *Sicista betulina* a iných drobných hlodavcov.
- Monitoring *Canis lupus*, predovšetkým stopovaním, zberom trusu rozmiestnením fotopascí, za účelom získania údajov potrebných k identifikácii svoriek a jej členov v okrese Medzilaborce,
- sledovanie pobytových znakov ďalších veľkých šeliem a mačky divej.
- Monitoring UEV Laborec:
 - monitoring *Castor fiber* (sledovanie pobytových znakov, na základe ktorých sa identifikujú jednotlivé lokality, na ktorých by sa overovala početnosť jednotlivých rodín),
 - monitoring *Lutra lutra* (sledovanie pobytových znakov),
 - dohľadávanie a kontrola hniezd *Alcedo atthis*, *Cinclus cinclus* a *Motacilla cinerea*,
 - monitoring *Eudontomyzon danfordi*,

- výskum vodných bezstavovcov.
- Sledovanie rozšírenia plazov v okrese Medzilaborce:
- porovnanie rozšírenia *Zootoca vivipara* a *Lacerta agilis* na základe nadmorskej výšky,
- sledovať farebné variácie *Vipera berus*,
- charakterizovať stanovištia a rozšírenie *Zamenis longissimus* v okrese Medzilaborce,
- potvrdiť alebo vyvrátiť výskyt *Natrix tessellata* v okrese Medzilaborce.
- Výskum bezstavovcov:
- potvrdiť výskyt *Phryganophilus ruficollis*,
- inventarizačný výskum *Odonata* v povodí rieky Laborec,
- sledovanie výskytu „východných“ a „južných“ prvkov *Orthoptera* a *Mantodea* v okolí Habury a Čertižného,
- overenie potencionálnych lokalít výskytu motýľov rodu *Phengaris* v k. ú. Habura, Čertižné, Kalinov, Miková a Driečna,
- lepidopterický prieskum lúk v okolí Habury s dôrazom na nočné motýle,
- inventarizačný výskum *Coleoptera* predovšetkým čeľade *Cerambycidae* a *Carabidae* v okrese Medzilaborce

KRAJINA

1. Habura a okolie /Chvastejov, PR Haburské rašelinisko/:

- pri výstupe na lokalitu bývalej osady Chvastejov sa postupne otvára pohľad na k. ú. obci Habura a Čertižné, z vrcholových bodov je možnosť panoramatického pohľadu na celé údolie od mesta Medzilaborce až po obec Čertižné
- lokalita Chvastejov ponúka prvky historickej krajinnej štruktúry v podobe pozostatkov osídlenia s charakteristickými prvkami v súčasnej krajine
- výstup na hranicu s Poľskou republikou naďalej ponúka pohľad hlavne na dolinu okolo mesta Medzilaborce
- PR Haburské rašelinisko - drevený chodník cez PR, ktorý oddeľuje Slovensko od Poľskej republiky, cesta k PR a späť čiastočne odhaľuje krajinu v Poľskej republike zostup späť po lúkach nad obcou Habura. V obci Habura sa nachádza „Kostol grécko-katolícky klasicistický“, NKP „Kostol a zvonica“, NKP

„Pamätná tabuľa, Roľnícka vzbuza 1935“ a NKP „Pomník, 1914 - 1944, major Kukorelli L.“

2. Habura - Čertižné - pramenisko Laborca - PR Haburské rašelinisko - Chvastejov - Habura:

- zo sedla nad obcou Čertižné je možné pozorovať SKŠ v údolí k.ú. obci Čertižné a Habura
- prechod turistickým hraničným chodníkom na PR Haburské rašelinisko so zastávkou pri pramenisku vodného toku Laborec označeného tabuľou
- drevený chodník cez PR, ktorý oddeľuje Slovensko od Poľskej republiky, cesta k PR a späť čiastočne odhaľuje krajinu v Poľskej republike
- pri zostupe na lokalitu bývalej osady Chvastejov sa postupne otvára pohľad na k. ú. obci Habura a Čertižné, z vrcholových bodov je možnosť panoramatického pohľadu na celé údolie od mesta Medzilaborce až po obec Čertižné
- lokalita Chvastejov ponúka prvky historickej krajinnej štruktúry v podobe pozostatkov osídlenia s charakteristickými prvkami v súčasnej krajine

3. Habura - /popri obci Borov/ - Kalinov - Danová - Palota /späť autobusom/:

- trasa k obci Kalinov ponúka zaujímavé pohľady na krajinu CHKO Východné Karpaty
- obec Kalinov ako prvá oslobodená obec na Slovensku počas 2. svetovej vojny, v obci sa nachádza pamätník obetiam 2. svetovej vojny a voľne vystavené exempláre vojenskej techniky z 2. svetovej vojny
- Danova - miesto vhodné na odpočinok a občerstvenie pri vodnej nádrži
- Palota - na hranici s Poľskou republikou je možnosť sa oboznámiť s prvkom HKŠ Lupkovský tunel, panoramatické pohľady na okolitú krajinu

4. Habura - Čertižné, štátna hranica - Poľská republika a späť:

- zo sedla nad obcou Čertižné je možné pozorovať SKŠ v údolí
- k. ú. obci Čertižné a Habura

- možnosť prechodu cez štátnu hranicu do Poľskej republiky, možnosť oboznámenia sa so SKŠ v Poľskej republike

5. Habura - Čertižné - Dukelský priesmyk - k. ú. Vyšný Komárnik /späť autobusom/:

- zo sedla nad obcou Čertižné je možné pozorovať SKŠ v údolí
- k. ú. obcí Čertižné a Habura
- pri prechode hraničným turistickým chodníkom z Čertižného na Duklu sa miestami otvárajú krajinársky zaujímavé pohľady na územia na Slovensku a v Poľskej republike /trasa vedie lesnatým územím CHKO Východné Karpaty/
- Dukelský priesmyk ponúka oboznámenie sa SKŠ CHKO Východné Karpaty a jej blízkym okolím a chráneným prihraničným územím v Poľskej republike a to pohľadom z výhliadkovej veže, oboznámenie sa s Dukelským pamätníkom a prvkami HKŠ v podobe voľne vystavených exemplárov vojenskej techniky z 2. svetovej vojny, obnovených bunkrov, zákopov a pod., možnosť návštevy vojenského múzea vo Svidníku alebo športového areálu „Vodný svet“

LESNÉ HOSPODÁRSTVO

Trasa č. 1: Dĺžka- 6 km prevýšenie – 330 m

- Začiatok – obec Habura. Smer - Miková (fialová turistická značka)
- Kóta 689 – Brúsy, Koniec trasy – obec Borov

Popis lokality - Kamenná SKUEV0043

- 9110 - Kyslomilné bukové lesy
- 9130 - Bukové a jedľové kvetnaté lesy
- 9180 - Lipovo-javorové sutinové lesy

Trasa č. 2: Dĺžka- 13 km prevýšenie – 205 m

- Začiatok – obec Habura
- Kóta 488 – Stredná hora (modrá turistická značka)
- Kóta Klimov (červená turistická značka)
- Kóta Mihucov kút (žltá turistická značka)
- Kóta Kút (červená turistická značka)

- Čertižské sedlo (červená turistická značka)
- Koniec trasy – obec Čertižné

Popis lokality – Dukla SKUEV0048

6230 - Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substrá

6430 - Vlhkomilné vysokobylinné lemové spoločenstvá na poriečnych nivách od nížin do alpínskeho stupňa

6510 - Nížinné a podhorské kosné lúky

9110 - Kyslomilné bukové lesy

9130 - Bukové a jedľové kvetnaté lesy

9140 - Javorovo-bukové horské lesy

9180 - Lipovo-javorové sutinové lesy

Trasa č. 3: Dĺžka- 12,3 km prevýšenie – 375 m

- Začiatok – obec Habura. Kóta Chvastejov (zelená turistická značka)
- Kóta Koprivničná (zelená turistická značka)
- Zastávka - Haburské rašelinisko (červená turistická značka)
- Kóta Vodojem (červená turistická značka). Kóta Stavenec (fialová turistická značka). Koniec trasy – obec Habura

Popis lokality – Dukla SKUEV0048

9110 - Kyslomilné bukové lesy

9130 - Bukové a jedľové kvetnaté lesy

9140 - Javorovo-bukové horské lesy

9180 - Lipovo-javorové sutinové lesy

7140 - Prechodné rašeliniská a trasoviská

7220 - Penovcové prameniská

7230 - Slatiny s vysokým obsahom báz

Sponzori

XXXVIII. ročníka VS TOP

PD Habura

Poľnohospodárska prvovýroba, veľkoobchod a maloobchod.

Obec a urbariát Habura a OcÚ v Kalinove

Starostlivosť o rast obcí a zveľaďovanie intravilánu.

DPD Krásny Brod

Výroba a predaj výrobkov z dreva.

Light Stabilizers, s.r.o. Strážske

Výroba a predaj chemických výrobkov.

DIAKOL STRÁŽSKE, s.r.o

Výroba a predaj lepidiel.

Združenie klubov Apollo Bratislava

Aktivity na voľný čas.

Východoslovenská energetika, a. s., Košice

Predaj a distribúcia elektriny.

ABCOM, s.r.o. Košice

Veľkoobchod a maloobchodom v oblasti výpočtovej techniky.

AQUING, s.r.o. Košice

Projektovanie vodohospodárskych stavieb a inžinierska činnosť.

TP 2 Strážske

Výroba a predaj tepla a vody.

SLOV- VAGON Trnava

Poskytovanie služieb v železničnej doprave.

HNOJIVÁ Duslo, Strážske

Výroba, predaj chemických výrobkov a hnojív.

ORL, s.r.o. Humenné

Starostlivosť o naše zdravie.

Ekologické služby Strážske

Starostlivosť o životné prostredie.

Leman Humenné

Stavebné, izolačné a natieračské práce.

MÚ Medzilaborce

Všestranná starostlivosť o mesto a občanov.

Slovenská elektrizačná prenosová sústava, a.s. Bratislava

Garancia efektívneho prevádzkovania prenosovej sústavy.

Technické služby mesta Medzilaborce

Zabezpečovanie čistoty a poriadku v meste.

ÚV SZOPaK Prievidza

Tretí sektor, ochrana prírody a krajiny.

Ďakujeme

